

Skýpala

1914, vyd. Melantrich), Mor. orlice (březen 1919 – květen 1920), Socialistická budoucnost (červen 1920 – červen 1922), Čes. slovo (1923–30), Mor. slovo (červen 1925 – prosinec 1925, září 1926 – květen 1928, vyd. Melantrich Praha), Atak (1930); *sborník*: Pamětní list k sletu sokolskému (1902); *knížnici*: Knihy moravských autorů (1906–11). ■ USPOŘÁDAL A VYDAL: Směs písní východní moravskoslezské župy sokolské (1900). ■

LITERATURA: ● ref. Černá země: V. Martínek, Novina 4, 1910/11, s. 507; A. Procházka, MR 1910/11, sv. 23, s. 303; -ejč- (J. Krejčí), Naše doba 18, 1910/11, s. 706; Š. Jež, Přehled 9, 1910/11, s. 394; Tristan (S. V. Friedl), Zvon 11, 1910/11, s. 397; -der (V. Dresler), Venkov 2. 3. 1911; an., PL 31. 3. 1911 ● ● ref. Lichvářský dům: -btk- (V. Brtník), Zvon 21, 1920/21, s. 294; J. V. Sedlák, Tribuna 30. 1. 1921; fg. (F. Götz), Niva 1921, č. 1 ●; jeel (J. L. Fischer): ref. Otázky sociální, Kmen 4, 1920/21, s. 357; Píša (A. M. Píša): ref. Idea socialistického státu, Proletkult 1922, s. 123; Aa (A. Brtníková-Petříková): ref. Doma, Zvon 23, 1922/23, s. 435; ● k padesátinám: jv. (J. Vodák), Ad. Veselý, M. Jirko, Čes. slovo 16. 9. 1927; an., Večerní Čes. slovo 16. 9. 1927 ●; ● ref. Doba přelomu: -ta. (J. M. Augusta), Samostatnost 27. 9. 1934; an., Venkov 17. 11. 1934 ●; -ta. (J. M. Augusta): ref. Cesty socialismu, Samostatnost 19. 12. 1935; drk.: k šedesátinám: Venkov 16. 9. 1937; ● nekrology: an., Nár. práce 5. 9. 1943; G (B. Golombek), LidN 7. 9. 1943 ●; Č. Jeřábek in V paměti a v srdci (1961, s. 61); in V. Dyk, S. K. Neumann, bratří Čapkové: Korespondence z let 1905–1918 (1962, s. 29 a 206); O. Rařaj in Literatura a současnost (1963, s. 21); F. Kautman in S. K. Neumann (1966, s. 88); F. Erem (M. Rusínský): Mezi uměním a publicistikou, Ostravský kulturní zpravodaj 1973, září, s. 21; M. Tomášek in Časopis Moravskoslezská revue 1905–1923 (1999).

mz, zp

Josef Václav Sládek

* 27. 10. 1845 *Zbiroh*

† 28. 6. 1912 *Zbiroh*

Básník, překladatel, literární kritik a publicista, vydavatel časopisu Lumír. V jeho tvorbě se prolínala bezprostřední reakce příslušníka ruchovské generace na neplnoprávné postavení národa s lumírovskou orientací na světové literatury a kultem uměleckého tvaru; obžalobná i mužně vzdorná vlastenecká poezie se v jeho verších setkávala s reflexivností vízící se k základním projevům lidského života, vyjadřovanou často s bezprostředností a prostotou blízkou lidové písni. Zakladatel moderní tradice české poezie pro děti; jako překladatel uvedl do češtiny vedle významných světových básnických děl téměř celé dramatické dílo W. Shakespeara.

Otec, původně zedník, se vypracoval na stavebního mistra. S. byl prvorozený syn, mladší bratr Václav S. (1858–1933, středoškolský profesor, tchán A. Vyskočila) byl klasický filolog, autor Dějin řecké literatury doby klasické (1898) a překladatel (Platon: Zákony 1, 2, 1925, 1926, aj.). S. navštěvoval dvoutřídní školu v rodišti (1851–56), u zkoušky na pražské Akademické gymnázium neuspěl, a proto opakoval 4. třídu školy v Amerlingově Budči; 1857 byl přijat na německé novoměstské piaristické gymnázium (1858 se jeho spolužákem stal S. Čech). Po trvalých konfliktech s profesorem latiny přestoupil 1862 na Akademické gymnázium a účastnil se tamního spolkového literárního ruchu. Uzavřel důvěrná přátelství se šlechticem V. Kounicem, imponujícím mu svým vzděláním a rozhledem, a tehdy ještě aktivním literátem J. Čelakovským, který se stal též S. důvěrníkem v jeho milostném vztahu k budoucí ženě E. Nedvídkové (sňatek se uskutečnil až 1873, kdy S. získal existenční zajištění). Po maturitě 1865 začal S. na pražské univerzitě studovat matematiku a fyziku, později přírodopis; způsobilo to na čas roztržku s otcem, který chtěl mít ze syna kněze. Již na gymnáziu začal S. psát verše (ovlivněné též matčiným zpěvem národních písní), na vysoké škole se stal jedním z iniciativních členů literárního spolku Ruch, pokračovatele gymnaziálních studentských kroužků (1868 byl zvolen redaktorem jeho stejnojmenného almanachu). Vnitřní neklid, existenční nejistota, touha poznat svět a nakonec i obavy z perzekuce pro protirakouský radikalismus S. přiměly k takřka dvouletému pobytu v Americe. S finanční podporou přátel V. Kounice a E. Grégra (pro Nár. listy měl psát poznatky z cesty) i spolku Svatobor (v roli asistenta měl pro Nár. muzeum sbírat přírodniny) odcestoval v červnu 1868 do Brém (odtud nejprve zajel do Kostnice, kde se připojil k pouti Čechů k místu upálení J. Husa, a do Curychu) a poté odplul do New Yorku. V Americe se živil jako lovec, dělník na stavbě železnice, topič na lodi, nejdéle jako učitel v krajanské škole v Kaledonii u Michiganského jezera, jako kostelník, varhaník a učitel polských dětí v San Antoniu v Texasu; v Saint Louis redigoval tamější Nár. noviny (pseud. J. S. Počátecký). V Americe studoval jazyk i společenské poměry, zajímal se o literaturu a též překládal verše. V červnu 1870 se vrátil do Čech lidsky i názorově vyzrálý (o své cestě

uskutečnil řadu přednášek). Zaměstnání našel v redakci Nár. listů, kde setrval až do 1875, nakonec jako redaktor zahraniční rubriky. 1870 získal místo učitele angličtiny na české polytechnice, 1871 složil na univerzitě první rigorózum (druhé po nastoupení trvalého zaměstnání už neskládal), 1873 se po úspěšné zkoušce stal učitelem angličtiny (zprvu i francouzštiny) na nedávno zřízené Československé obchodní akademii. Současně převzal se svými přáteli po J. Nerudovi a V. Hálkovi časopis Lumír (S. jej zajišťoval do 1874 finančně jako vydavatel). Těžce zasáhla do jeho života 1874 manželčina smrt po porodu mrtvého dítěte; v čase, kdy se zotavoval z této tragédie, navázal přátelství s J. Zeyerem (1878 s ním podnikl cestu do Skandinávie) a J. Vrchlickým, za jejichž podpory odkoupil od bývalých společníků Lumír. List, jež pak 1877–98 řídil (a do října 1893 i vydával), se prosazováním světové literární orientace brzy stal hlavním orgánem skupiny lumírovců v protikladu k národnímu ruchovskému proudu, v jehož duchu sám S. debutoval. Na přelomu 70. a 80. let však podstupoval boje s jeho stoupenci (E. Krásnohorská, F. Schulz), jež zabíhaly i do osobních invektiv (R. Pokorný), v 90. letech vstoupil s Lumírem do ostrých polemik s mladou generací (A. Procházka, J. Karásek ze Lvovic, F. X. Šalda, F. Roháček aj.), zejména kvůli hodnocení tvorby lumírovců a jejich epigonů. Koncem 1876 se u něho poprvé ohlásila míšň choroba, která se postupně zhoršovala a někdy mu bránila v redaktorské práci (zastupoval ho B. Frida); 1879 se oženil se sestrou manželky B. Fridy M. Veselou (jediná dcera Helena, * 1880, příležitostně publikovala verše v dobových literárních časopisech). Po založení české univerzity získal S. 1883 v konkursu místo univerzitního lektora angličtiny. Prázdniny trávil nejčastěji ve Zbiroze (1906 si tu postavil vilu), dále ve Šternberku na Sázavě, v 80. letech též v Potštejně, v 90. letech u V. Kounice ve Vysoké u Příbrami; 1890 a 1900 se léčil v lázních Chudoba v Kladsku, 1907 v Poděbradech. – Ještě před odjezdem do Ameriky se stal členem Umělecké besedy, po návratu členem Jednoty čes. spisovatelů, Spolku čes. žurnalistů, Spolku čes. spisovatelů beletristů Máj a Svatoboru, od 1892 mimořádným (1893 řádným) členem ČAVU (1908–11 předsedal 4., umělecké třídě). Únava z postupující nemoci a z přemíry práce, k níž 1895 přistoupil i úvazek uvést do češtiny celé drama-

tické dílo W. Shakespeara (původně se na překladu měli podílet i E. Krásnohorská a J. Vrchlický), a snad i neporozumění s mladou generací ho přiměly 1898 k rezignaci na redigování Lumíra; 1900 požádal o penzionování ze školy (na polytechnice však učil až do 1907) a vzdal se i univerzitního lektorátu. Poslední léta trávil ve Zbiroze, nakonec upoután na kolečkové křeslo. Pohřben byl do hrobky Slavín na Vyšehradském hřbitově. – S. mládí beletristicky zpracoval F. Bulánek-Dlouhán v próze Mladé lásky (1926).

První významnější soubor veršů otiskl S. v almanachu pomájovské básnické generace Ruch. Jeho příspěvky i básně prvních sbírek (*Básně, Jiskry na moři*) charakterizuje dvojí zaměření: první složku představuje vlastenecky vzdorná či elegický trpká, protirakouským radikalismem nesená poezie, nově doplněná verši vyslovujícími S. americkou sociální zkušenost, zejména poznání údělu indiánských kmenů. Její protějšek tvoří verše, v nichž se ozývají subjektivní pocity: stesk po domově a vnitřní neuspokojení vrhající stíny i na jeho lyriku milostnou, spíše bolestnou než opojivě vzrušenou, jež záhy také pokračovala verši plnými žalu nad úmrtím první ženy a také reflexí o životě a smrti. V obou sbírkách se utvářela S. poetika, v rané podobě už naznačující trvalé napětí dvou poloh: zpěváka a písničkáře (podle vlastní charakteristiky) inspirovaného lidovou poezií a vznosného patetika ruchovsko-lumírovského ražení, pro něhož je rétorická zdobnost (příznačná zvláště pro S. epiku) identifikačním znakem pravé poezie. I když S. nešetřil poetickými licencemi tvaroslovnými (neologismy, složená adjektiva), syntaktickými (inverze, nadbytečná slova i elipsy, vedoucí občas až k zatemnění smyslu) ani rétorickými figurami (apostrofy, exklamace, interrogace), nedocházelo v jeho verších k tak pronikavému podřízení slova rytmickým a intonačním záměrům jako u S. Čecha a J. Vrchlického, a v důsledku toho k plnému rozvinutí patosu nebo melodické splyvavosti verše. V následujících sbírkách z 80. let probíhalo spolu s vyhraňováním poetiky výrazné tematické i žánrové rozrůznění; jeho společným jmenovatelem bylo lumírovské pojetí básníka jako duchovního velikána, ale zároveň – v tom je S. jedinečnost – i jako bezbranného člověka tváří v tvář bolesti a bídě, které mu nedovolí sahat po hvězdách. V řadě epických básní zpravidla ba-

ladicky laděných, lakonicky hutných a též ironicky pojmenovaných jako *Idyly* (in *Světlou stopou*), v žánrově zaměřených portrétech obyčejných lidí (soubor znělek *Na prahu ráje*) i v reflexích o životě a Bohu se neustále vracel k údělu člověka a jeho smrtelnosti, současně však i k osudům jeho užšího pozemského domova, v němž se i S. cítil v duchu dobových charakteristik národa stále otrokem. S. básnický profil dokreslují přírodní verše v hálkovském duchu i verše intimní (*Ze života, Sluncem a stínem*). V obou těchto sbírkách se objevují i první projevy obdivu k práci rolníka, k jeho houževnatosti a vytrvalosti navzdory nepřízní času i počasí. Na přelomu 80. a 90. let S. jeho záchovnou roli pro národní společenství s dávkou mýtovtornosti promítl do přítomnosti (*Selské písně a české znělky*). Neúmornou pracovitostí, lpěním na půdě, poddáním se koloběhu přírody i řádu lidského života od narození ke smrti se sedlák stal S. ztělesněním morálních lidských hodnot a sebevědomím nabytým prací, neústupností a protipanským vzdorem i zdrojem národních nadějí. Básně stylizované jako rolníkovy promluvy sevrženosti a rytmickou pádností krátkého verše usilovaly přiblížit se folklorní poezii a využíváním symbolů i prvků křesťanské mytologie zároveň představovaly svébytný útvar vymykající se z řádu lumírovské tvorby. Zesílení ohlasové stylizace spolu s reflexivností směřující na jedné straně k monumentalizaci selství, na druhé k nábožensky zabarveným úvahám pak charakterizovalo pozdní pokračování Selských písní *Nové selské písně*; ještě před nimi vznikl útlý soubor ozvuků pohřebních písní, vyvolaný úmrtím J. Zeyera (*Písně smuteční*). Na počátku 90. let se S. básnicky vypořádával s hrozícím rozdělením českých zemí na dva správní celky podle národnostního principu, ale jeho *České znělky* (součást sbírky *Selské písně*) a po nich *České písně* přesáhly svůj původně aktuální podnět. Zatímco v Českých znělkách je patos touhy po rovnosti s ostatními podán v dramatickém napětí se stávající malátností národa nebo v příkladné paralele k nezdočnosti českého rolníka, *České písně* jako by se vracely k patetické rétorice výzev, zdravíc a proklamací S. ručovských začátků. Třemi sbírkami z přelomu 80. a 90. let (*Zlatý máj, Skřivánčí písně, Zvony a zvonky*) se S. stal zakladatelem české poezie pro děti. Žánrově pestré verše (popěvky, říkadla, žertovné drob-

né epické hříčky, modlitba, koleda, hádanka, parafráze rakouské hymny, v níž císaře nahradila česká země) radikálně zbavil didaktičnosti (objevila se spolu s řečnickým stylem jen v několika vlastenecky a sociálně laděných básních) a dětskému obzoru přiblížil tematicky (svět zvířat a přírody vůbec, opakovaná adorace venkova a selské práce) i dodržováním pravidelných, ale ve sloce se obměňujících meter. Obdobnou metrickou podobu uplatnil i ve většině veršů inspirovaných přímo lidovou tvorbou (*Starovětské písničky a jiné písně, Směska*), mladší generací považovaných za anachronismus; oproti spontánnosti folklorního projevu svědčí (zvláště v první sbírce) o jejich umělém původu rafinovaná konstrukce vtipných point v humorných milostných i piáckých verších. Na subjektivnější polohu dosavadní tvorby navázal S. ve třech závěrečných sbírkách reflexivní poezie (*V zimním slunci, Za soumraku, Lethe a jiné básně*), jejichž jádro tvoří meditace nad údělem člověka a bilancování vlastního často bolestného života. Meditativní složku doprovázejí verše rodinné (pozdní milostné, reminiscence na matku, otce i zemřelou ženu) a přírodní a také epika, občas humorná, hlavně však baladická. V jejím rámci i v příležitostných verších se dále vyhrcovalo S. sociální, protiválečné a protipanské ostří, solidarizující se s chudými a objevující průmyslového dělníka. Také v těchto posledních sbírkách trvá napětí dvou stylových složek S. poezie: podněty písňové tvorby uplatňované zvláště v přírodní lyrice, nyní však se symbolizujícím přesahem do polohy zobecněných pozitivních lidských hodnot a vlastností nebo do úsečných veršů mužného smíření s osudem, nacházejí svůj protějšek ve složité větne stavbě s proměnami ve vztahu větne a veršové intonace a s takřka zašifrovanými významy, což tyto verše sblízuje se symbolistickou poezií. Melodičnost S. veršů podnítila několik českých skladatelů (především K. Bendla a J. B. Foerstra) k jejich zhudebnění. – Jádro S. publicistiky tvořily fejetony a drobné prózy reflektující pobyt v Americe, studie o indiánském folkloru a americké demokracii, o ústavě a prezidentovi (*Americké obrázky a jiná próza*). Beletrizované črty a obrázky přinášely autentickou zkušenost ze setkání s velkou zemí: líčí neobvyklou přírodu, způsob života Američanů, českých přistěhovalců i indiánských kmenů. Nezastíraný obdiv k tamější demokracii nebrání

kritickému postoji k osudu původních obyvatel země, s humorem i ironií S. provází portréty Čechoameričanů. Druhou oblastí S. publicistiky byla příležitostná literární kritika a hlavně četné polemiky, v nichž S. v Lumíru obhajoval tvorbu básníků s ním spjatých i sám časopis, jež po jednadvacet let řídil. – Jako překladatel se S. věnoval především poezii. Ještě před odjezdem z Čech publikoval v Květech ukázky z díla G. G. Byrona; v Americe k němu přibyl hlavně H. W. Longfellow a folklorním zdrojům blízká poezie patřila i nadále k významné oblasti S. zájmu (R. Burns). Na rozdíl od románské orientace J. Vrchlického se S. věnoval hlavně tvorbě angloamerické, k níž postupně přistupovala časopisecky a ojediněle i knižně publikovaná poezie francouzská, španělská, polská, ruská, švédská, norská, dánská i maďarská; podroboval ji přísnému výběru a volil autory blízké vlastní básnické orientaci. S. přitom usiloval o maximální věrnost překladu, což nezřídká vedlo k rozšiřování textu na úkor původní metrické osnovy verše. Hlavním S. překladatelským počinem se stalo dramatické dílo W. Shakespeara; sám přeložil 32 her (33. svazek dokončil stejně jako celý soubor A. Klášterský). S. překlady zakotvily na dlouhá léta na českých jevištích; až ve 20. letech 20. století se o ně rozpoutala polemika vyvolaná R. Wellkem, který v pochvalném posudku nového tlumočení Hamleta B. Štěpánkem napadl S. překlad jako nepřesný, nebásnický, moralistně úzkoprsý a nedramatický. S. se ujal anglisté F. Chudoba a O. Vočadlo, na Wellkovu stranu se postavil E. A. Saudek; na konci 60. let měl už spor takřka mimoliterární kulturněpolitickou dohru (J. Pokorný, A. Skoumal kontra J. Träger a O. Vočadlo).

PSEUDONYMY, ŠIFRY: A. Derval, Alexej Drimov, Anonymus, Barnabáš Satan, B. Kříž, Josef Bavor, Josef Bavorský, Josef Tuvora, J. S. Počátecký, J. S. Zbirovský, Karel Sita, Milo, Oskar Milkovič, Vojtěch Černý; A. N., -ds., -E., J. B., Jos. V. S., J. S., J. V. S., -k., -n., N. G., -q., S., s., -S., -s., Slk., -st., -X., X. ■ PŘÍSPĚVKY in: Almanach čes. studentstva (1869); Almanach na oslavu 25letého trvání Akademického čtenářského spolku pražského... (1874); Athenaeum (Londýn 1882); Budečská zahrada (1883–88); Cep (1903); sb. Černá hodinka (1892); Čes. mládež (1898–99); kal. Čes. stráž (1896); kal. Češka (1907); sb. Čeští spisovatelé českým dělníkům národním k 1. máji 1898; 2. slet všesokolský... (b. d., 1892); kal. Havlíček na rok 1910; alm. Jaro (1900); Jitřenka (Polička 1882); Kalendář Koruny české

(1872); Květy (1867–72); Květy (1882–1910); Květy mládeže (1894–97); Lumír (1866, bás. debut U zpovědi); Lumír (1873–98, 1906); Lužničan (Tábor 1869); alm. Máj (1872); Máj (1906–12); Malý čtenář (1891–1910); Matice dítek (Polička, Chrudim, Pardubice 1885–89); Moravskoslezská revue (Mor. Ostrava 1908); alm. Národ sobě (1880); Nár. listy (1871–95); Nár. noviny (St. Louis, Chicago 1869); alm. Naším dětem (1889); Osvěta (1871–76, 1891–1909); kal. Palacký na rok 1910; Paleček (1873–77); Pamětní list slavnostní sjezdu všesokolského v Praze (1887); Pokrok (Chicago, Racine, Cedar Rapids 1868–69); Pokrok (1881); sb. Przewodnik po Tatrach (šibřinková publikace, 1902); Rozkvět (1910–11); alm. Ruch (1868, 1870); Říp (Roudnice 1870); Slavie (Racine 1869); Slavnostní list věnovaný památce Sladkovského (1884); Slovan (1870); Slovanský almanach (Viedeň 1879); Světozor (1867, 1883–96); Svoboda (1870); Šotek (1880); Švanda dudák (1882–85); Urbánkův věstník bibliografický (1881); sb. Vánoční album (1882); Vesna (Brno, Vel. Meziříčí); Věstník ČAVU (1892); Věstník dorostu agrárního (příl. Venkova, 1909); sb. Vítězslav (1882); Zábavné listy; Zlatá Praha (1886–1908); Zvon (1901–12); – posmrtně: F. Strejček: J. V. S., jak žil, pracoval a trpěl (1916); sb. Lit. archiv (1988); Lit. rozhledy (1929); Máj (1913); Ruch (1912–13); Sborník NM v Praze (ř. C, 1960); Topičův sborník (1913, 1922); Zlatá Praha (1913); Zvon (1917). ■ KNIŽNĚ. *Beletrie*: Edip král (D 1874, pseud. J. S. Zbirovský, s A. Nevšimalem); Básně (1875); Jiskry na moři (BB 1880); Světlou stopou (BB 1881); Na prahu ráje (BB 1883); Ze života (BB 1884); Zlatý máj (BB pro ml., b. d., 1887); Sluncem a stínem (BB 1887); Skřivánčí písně (BB pro ml., b. d., 1889); Selské písně a české znělky (BB 1889; rozšř. vyd. 1890); Starosvetské písničky a jiné písně (BB b. d., 1891); Směska (BB 1891); České písně (BB 1892); Zvony a zvonky (BB pro ml., 1894); V zimním slunci (BB 1897); Za soumraku (BB 1907, Spisy básnické 2); Písně smuteční (BB 1907, Spisy básnické 1, pův. 1901 oddíl sbírky Selské písně a české znělky); Dvě knihy veršů (Nové selské písně, Letha a jiné básně, 1909); – posmrtně: Americké obrázky a jiná próza 1, 2 (b. d., 1914, ed. F. Strejček; sv. 2 obs. i D Práce, prem. 1888; upr. vyd. 1941, ed. B. Novák, M. Novotný a 1998 s tit. Má Amerika, ed. J. Janáčková); České melodie (BB 1926, ed. F. Strejček). – *Překlady*: H. W. Longfellow: Píseň o Hiawatě (1872; přeprac. vyd. 1909); F. Bret Harte: Kalifornské povídky (1874); G. G. Byron: Hebrejské melodie (1890, s překl. J. Vrchlického); E. Tegnér: Píseň o Frithiofovi (1891); A. Mickiewicz: Konrad Wallenrod (1891); R. Burns: Výbor z písní a balad (1892); H. H. Boyesen: Zavřzená, Bezejmenný (1894) + Pod ledovcem (1894) + Člověk, jenž ztratil své jméno (1894); Ch. Dickens: Výlet parníkem (1894); W. Shakespeare: Zkrocení zlé ženy (1894) + Sen noci svatojánské (1896) + Mackbeth (1896) + Julius Caesar (1897) + Kupec benátský (1897) + Jak se vám líbí (1898)

+ Král Lear (1898) + Bouře (1898) + Hamlet, králevic dánský (1899) + Cymbelin (1899) + Othello, Maur benátský (1899) + Romeo a Julie (1899) + Zimní pohádka (1900) + Dvě šlechticů veronýských (1901) + Coriolanus (1902) + Král Richard III. (1903) + Večer tříkrálový aneb Cokoli chcete (1903) + Antonius a Kleopatra (1904) + Král Jan (1904) + Mnoho povyku pro nic (1904) + Král Richard II. (1905) + Král Jindřich IV. 1, 2 (1905, 1906) + Veta za vetu (1907) + Veselé ženy windsorské (1908) + Komedie plná omylů (1908) + Marná lásky snaha (1909) + Konec vše napraví (1910) + Timon Aténský (1910) + Troilus a Kressida (1911) + Král Jindřich V. (1911) + Král Jindřich VI. 1, 2 (1. 1911, 2. posmrtné 1913, s. A. Klášterským); F. R. Stockton: Podivuhodné ztroskotání se Tomáše Hykea a jiné novely (1896); S. T. Coleridge: Skládání o starém námořníku, Christabel, Kublaj Chán (1897); J. Valera: Pepita Ximenez (1898); Th. B. Aldrich: Tragédie stillwaterská (1898); B. Pérez Galdós: Mariánella (1904); sb. Z cizích luhů (BB z Lumíra, 1907, Spisy básnické 2). – *Ostatní práce*: Průpravná mluvnice anglického jazyka s příklady, výslovností a slovníkem (1872; přeprac. vyd. 1891); English Reading of book (1875). – *Výbory*: Výbor z básní (b. d., 1913, ed. M. Hyšek); Myšlenky ze Shakespeara (v překladu J. V. S., 1916, ed. K. Engelmüller); Skřivánčí písně (b. d., 1925); S. dětem (1943); Na prahu ráje (1945); Kamarádi (b. d., 1947, ed. R. Habřina); Matce, otci, ženě, dceři (1947); Světlou stopou (1950, ed. J. Ryska); Výbor poezie (1951, ed. J. Fleková); Na hrobech indiánských (1951, ed. F. Nečásek); Hlavy vzhůru (1952, ed. M. Otruba); Orel i skřivánek (1952, ed. B. Polan); J. V. S. těm nejmenším (1953, ed. O. Štruncová); Básně (1954, ed. F. Hrubín); Z osudu rukou (1955, ed. M. Stejskalová); Dětem (1956, ed. J. Kabešová; t. r. i slovensky, přel. J. Smrek); Hlas domova (1958, ed. B. Polan); O dětech a s dětmi (1958, ed. J. Polák); Zakukala žezulička (1963); Zlaté slunce, bílý den (1966, ed. J. Noha); Slunce a stínem a jiné básně (1972, ed. A. M. Píša, R. Skřeček); Polní cestou (1972, ed. M. Jankovič a L. Stehlík); Planá růže, vonný květ (1975, ed. D. Hubená); Radost i hoře (1980, ed. R. Havel); Z křišťálové studánky (1974, ed. J. Hilčr, obs. i BB J. Kožíška, K. V. Ráise); Hořkosti (1981, ed. M. Červenka pod jm. V. Macury); Tiché hovory (1989, ed. J. Janáčková, J. Višková); Zima, jaro, ptáčata (1992); Nejmenším (1995). – *Souborná vydání*: Spisy básnické (J. Otto, 1907, 2 sv., ed. autor; 2. vyd. 1926); Dramatické dílo W. Shakespeara (J. Otto, 1898–1913, 33 sv., poslední s. A. Klášterským); Básnické dílo (Melantrich, 1941–46, 5 sv., ed. A. Vyskočil; tituly: 1. Píseň života, 2. Obrazy, 3. Na prahu ráje, 4. Domov, 5. Z cizích luhů); W. Shakespeare: Komedie, Tragédie, Historie (SNKLHU, 1959–64, 6 sv., s překl. A. Klášterského a J. Vrchlického, ed. kolektiv bohemistů Palackého univerzity; souborné vyd. překladů v edici Český překlad, sv. 5–10); Básně (Nakl. Lid. noviny, 2004–05, 3 sv., ed. M. Chlfbcová a M. Jankovič). ■ SCÉNICKY. *Překlady*: C. O. Wijkander:

Berta Malmová (1884); A. Moreto y Cabaña: Dona Diana (1885). ■ KORESPONDENCE: an.: Díky Vám, upřímně... (redakci Slovana z 1870), Slovan 16. 2. 1870; an.: Básník o svých učitelích (Besedě učitelské z 1895), Beseda učitelská 1895, s. 645; F. Strejček: Americké intermezzo (rodičům z 1868–70, J. Čelakovskému z 1868, E. Nedvídkové z 1868, G. Vostrému z 1868–69, V. Šnajdrovi z 1869), Zvon 13, 1912/13, s. 620 a pokr.; V. J. Kosnař: Touhy podzimu (Kosnařovi z 1909–10), Máj 12, 1913/15, s. 41, 53; F. Strejček: Dopisy J. Čelakovskému (z 1864–70), in J. V. S.: Americké obrázky a jiná próza 2 (1914) + Několik epizod z básníkovra románu (E. Nedvídkové z 1870–73), Ženské listy 1914, č. 3–5 + O starostech J. V. S. po návratu z Ameriky (E. Nedvídkové z 1870–71), Zvon 15, 1914/15, s. 284 a pokr. + Svato-pluk Čech a J. V. S. (Čechovi z 1882–96), Zvon 16, 1915/16, s. 148; V. V. Škorpil: J. V. S. druhá cesta do Filadelfie (V. K. Šemberovi z 1876), Zvon 19, 1918/19, s. 669; an. (E. Lešehrad): Z dopisů J. V. S. (Lešehradovi z 1904), Lit. listy 1, 1923/24, s. 59; V. Schwab: Dva zajímavé dopisy básníka J. V. S. (Schwabovi z 1882–84), tamtéž, s. 125; J. Kořenský: Básník J. V. S. novinářem v Americe (V. Šnajdrovi z 1869–70), Zvon 24, 1923/24, s. 256; J. Bartocha: Osm dopisů básníka J. S. (Bartochovi z 1897), Časopis Vlasteneckého spolku muzejního v Olomouci 1927, s. 154; J. S. Machar: Hrst dopisů od J. V. S. (Macharovi z 1889–94), Tribuna 12. a 19. 6. 1927 → Oni a já (1927); O Květoňová-Klímová: Několik dopisů básníků J. V. S. a J. Zeyera (M. Habeltové a M. Habeltové, provd. Klímové, z 1884–1912), ČNM 1929, s. 91; Čtyři listy (neuvedené adresátce z 1873; 1931, ed. B. Beneš Buchlovan); an.: Z listů J. V. S. (V. Mrštíkovi z 1905–09), Lumír 57, 1930/31, s. 516; B. Slavík: Básníci o díle F. S. Procházky (Procházkoví z 1909), Zvon 39, 1938/39, s. 679; O veliké lásce a velikém bolu (E. Nedvídkové z 1868–73; 1937, ed. T. Zapletal); C. Thörnquist: Aus nordischen Archiven (E. Tegnérovi z 1891–92), Věstník KČSN 1938, č. 2 a 1939, č. 38; J. B. Foerster: Vzpomínka na S. (Foerstroví z 1895), Akord 12, 1945/46, s. 97; an.: Z dopisů A. Jiráskovi (z 1895), Var 1948, s. 512; in Vrchlický v dopisech (Vrchlickému z 1876–97; 1955, ed. A. Pražák); S. – Zeyer (vzáj. koresp., Zeyerovi z 1877–1900; 1957, ed. J. Š. Kvapil za přispění A. Bejblíka a J. Kvapilové); E. Hermanová: Nové doklady o vztahu J. V. S. k ruské literatuře (časopisu Věstník Jevropy a pravděpodobně M. M. Stasjulevičovi z 1878), Českosl. rusistika 1958, s. 180; J. Polák: Asistent J. V. S. píše z Ameriky Muzeu Království českého (výboru Muzea a L. Čelakovskému z 1869), Sborník NM v Praze, ř. C – lit. hist., 1959, č. 1 + S. a Zeyerova cesta do Skandinávie roku 1878 (A. Nedvídkové a V. Fričovi z 1878, E. Tegnérovi z 1891–92, čes. překl.), ČMF 1959, s. 38; M. Novotný: Dva muzikantské dopisy J. V. S. (F. K. Hejdovi z 1894 a 1910), LD 1. 3. 1959; A. Závodská: Korespondence J. V. S. s Fr. Bartošem (z 1889 a 1903), Zlatý máj 1962, s. 558 (k tomu:

F. Všeticka, ČLit 1963, s. 516 a A. Závodský, ČLit 1964, s. 180); in J. Neruda: Dopisy 3 (Nerudovi z 1891; 1965, ed. M. Novotný); J. Polák: J. V. S. fotograf (J. Novákovi z 1903), Českosl. fotografie 1973, s. 533; J. Wagner: Přátelské dopisy J. V. S. G. A. Vostrému z let 1867–1892, sb. Lit. archiv 7, 1972, s. 5; I. Slavík: Neznámé dokumenty k S. výročí (I. Geisslové z 1876–81), Zprávy Spolku čes. bibliofilů v Praze 1987, s. 116. ■ REDIGOVAL *periodika*: Národní noviny (St. Louis, Chicago 1869–70), Lumír (1877–98); *almanachy*: Ruch (1868), Almanach na oslavu 25letého trvání Akademického čtenářského spolku pražského 1849–1874 (1874, an., s. jinými); *knížnici*: Sborník světové poezie (1910–12). ■ USPOŘÁDAL A VYDAL: Anglická čítanka s úplným anglicko-českým slovníčkem a výslovností dle systému Walkerova (1874); Básně Ladislava Staňka (1885, s. J. Zeyerem). ■

BIBLIOGRAFIE: M. Laiske: Orientační přehled knižních vydání původního díla J. V. S., in M. Jankovič: J. V. S. (1963, s. 191); P. Navrátil: J. V. S. ... Personální bibliografie (Otrokovice 1987, rozmnož.). ■ LITERATURA: F. Strejček: J. V. S., jak žil, pracoval a trpěl (b. d., 1916; opr. vyd. 1948); E. Chalupný: J. V. S. a lumírovská doba české literatury (1916); A. Novák: J. V. S. (1920); A. Klášterský: J. V. S. Jeho život, literární dílo a bibliografie (1922); M. Malý: Tvář básníka J. V. S. (1945); J. Polák: J. V. S. Básník domova (1945); F. Bulánek-Dlouhán: S. místo v poezii pro mládež (1945); roč. Chudým dětem (Brno 1946, s. tit. J. V. S.; přisp. A. Grund, J. Hrabák, A. Kellnerová, J. Kanyza, I. Liškutín, J. Plavec, F. Strejček, V. Stupka, K. Štěpaník, F. Tenčík, A. Vyskočil, E. Vyskočilová, J. Zahradníček); A. Pražák: J. V. S. (1946); J. Vachek: Na paměť čtyřicátého výročí úmrtí básníka J. V. S. rodný kraj (1952); sb. Sládkův Zbiroh 1955 (1955); J. Polák, K. Vokáč: Sládkův Zbiroh (1955); J. Polák: Sládkův Zbiroh. Tři kapitoly o J. V. S. (1962); M. Jankovič: J. V. S. (1963); J. Polák: Americká cesta J. V. S. a její ohlas v literárním díle. AUP Olomouc (1966) + Sládkovské kapitoly a poznámky (Plzeň 1969, rozmnož.) + J. V. S., život a tvorba (1984); sb. J. V. S. (1987; přisp. J. Fiala, F. Fryda, B. Jirásek, L. Lederbuchová, J. Polák, V. Viktora); J. V. S. 1845–1995. Sborník referátů ze semináře k 150. výročí narození J. V. S. (1997; přisp. A. Haman, V. Chmelíková, B. Jirásek, L. Klimeš, L. Lederbuchová, K. Mráz, E. Pašáčková, J. Polák, J. Vaňková, V. Viktora). ■ V. Hálek: Ruch, Čes. obzor literární 1868, s. 9; ● ref. Básně: Δ (J. Neruda), NL 26. 3. 1975 → Literatura 2 (1961); J. Vrchlický, Lumír 1875, s. 184; E. Krásnohorská, Ženská listy 1875, s. 106; F. Zákřejs, Osvěta 1875, s. 953; O. Mokřý, ČČM 1876, s. 760 ●; E. Krásnohorská: Obraz novějšího básnictví českého, ČČM 1877, s. 323 → Výbor z díla 2 (1956); ● ref. Jiskry na moři: Δ (J. Neruda), NL 5. 11. 1879 → Literatura 3 (1966); an., Světozor 1879, s. 550; O. Hostinský, Osvěta 1880, s. 83 → Studie a kritiky (1974); S. (S. Čech), Květy 1880, d. 1, s. 117; O. Mokřý, ČČM 1880, s. 366 ●; an. (J. Neruda): J. V. S., Humorist. listy 1881, s. 26 → Po-

dobizny 1 (1951); ● ref. Světlou stopou: J. Neruda, Osvěta 1881, s. 273 → Literatura 3 (1966); O. M. (Mokřý), Květy 1881, d. 1, s. 506; K. M., Politik 19. 2. 1881 ●; ● ref. Na prahu ráje: faš. (F. A. Šubert), Pokrok 16. 12. 1882; J. Neruda, NL 17. 3. 1883 → Literatura 3 (1966); Fr. V. J. (Jeřábek), Politik 14. 8. 1883; F. Schulz, Osvěta 1883, s. 362; -ý. (F. Dlouhý), Lit. listy 1883, s. 49; an. (M. A. Šimáček), Světozor 1883, s. 47 ●; an.: J. V. S., Světozor 1884, s. 423; an. (J. Neruda) in J. V. S.: Ze života (1884); ● ref. Ze života: r., NL 20. 2. 1884; E. Miřiovský, Pokrok 11. 3. 1884; F. Kvapil, Květy 1884, d. 1, s. 497; Č. (L. Čech), Lit. listy 1884, s. 64, 72; F. Zákřejs, Osvěta 1885, s. 179 ●; =: J. V. S., Zlatá Praha 1885, s. 782; ● ref. Zlatý máj: L. Benyšek, Hlas národa 23. 12. 1886; F. (T. G. Masaryk), Čas 1, 1886/87, s. 28 → Z bojů o Rukopisy (2004); -p., Světozor 21, 1886/87, s. 110; F. S. (Schulz), Zlatá Praha 1887, s. 78 ●; ● ref. Sluncem a stínem: -e- (J. Neruda), NL 17. 11. 1887 → Literatura 3 (1966); an., Čas 2, 1887/88, s. 326; Č. (L. Čech), Lit. listy 9, 1887/88, s. 8; V. K. (Kubíček), Hlídkka lit. 1888, s. 12 ●; -ý: ref. Práce (prem.), Ruch 1888, s. 63; ● ref. Skřivánčí písně: F. S. (Schulz), Zlatá Praha 6, 1888/89, s. 35; F. Pražský (Dlouhý), Lit. listy 10, 1888/89, s. 208; F. (T. G. Masaryk), Čas 1889, s. 127; K. Rais, Pedagogické rozhledy 1889, s. 91; F. Bílý, ČČM 1889, s. 148; A. V., F. Bartoš, Hlídkka lit. 1889, s. 49; Ivan Josipovič, NL 17. 1. 1889 ●; ● ref. Selské písně a české znělky: B. K. (Kaminský), NL 8. 11. 1889; F. S. (Schulz), Zlatá Praha 7, 1889/90, s. 10, 84; A. V. (Vrzal), Hlídkka lit. 1890, s. 17 ●; ● ref. překl. G. G. Byron: E. Krásnohorská, Světozor 24, 1889/90, s. 478; M., Čas 1890, s. 551; I. Hořica, NL 2. 8. 1890 ●; ● ref. překl. E. Tegnér: J. Vrchlický, Hlas národa 29. 3. 1891; an., Čas 1891, s. 378; A. Koudelka, Hlídkka lit. 1891, s. 195 ●; J. Thomayer in J. V. S.: Starosvětské písničky a jiné písně (1891); ● ref. Starosvětské písničky...: Vbk (J. Voborník), NL 26. 6. a 18. 7. 1891; ≠, Čas 1891, s. 413; A. V. (Vrzal), Hlídkka lit. 1891, s. 304 ●; ● ref. Směska: an., NL 7. 11. 1891; P. Vychodil, Hlídkka lit. 1892, s. 16 ●; ● ref. Starosvětské písničky..., Směska: ≠, Lit. listy 14, 1892/93, s. 11; F. X. Šalda, tamtéž 1893, s. 49 (část studie Překlad v národní literatuře) → Juvenilie (1925) a KP 1 (1949) ●; J. Hejny: ref. České písně, Vlast' 9, 1892/93, s. 314; F. Zákřejs: ref. Starosvětské písničky..., Směska, České písně, Osvěta 1893, s. 89; ● ref. překl. R. Burns: J. Karásek, Lit. listy 14, 1892/93, s. 276; A. Koudelka, Hlídkka lit. 1893, s. 60; V. E. Mourek, ČČM 1894, s. 467 ●; ● k padesátinám: Zlatá Praha 12, 1894/95, č. 50; an., Světozor 29, 1894/95, s. 598 ●; A. Vlas: ref. Zvony a zvonky, Hlídkka lit. 1895, s. 189; E. Krásnohorská: J. V. S. (část studie České básnictví posledních dvou tisíciletí), Osvěta 1896, s. 396 → Výbor z díla 2 (1956); ● ref. překl. S. T. Coleridge: Skládání o starém námořníku: F. X. Šalda, Lit. listy 18, 1896/97, s. 333 → KP 3 (1950); V. E. M. (Mourek), ČČM 1897, s. 575 ●; ● ref. V zimním slunci: P. Kunz (F. X. Šalda), Lit. listy 18, 1896/97, s. 225 → KP 3 (1950); =, Zlatá Praha 14, 1896/97, s. 179 a pokr.; D.

(F. V. Krejčí), *Rozhledy* 6, 1896/97, s. 508; -a- (F. V. Vykoukal), *Světazor* 31, 1896/97, s. 190; -vap- (J. Kvapil), *NL* 12. 2. 1897 ●; A. Novák: J. V. S. a jeho nové překlady Shakespeara, *Lumír* 28, 1899/1900, s. 119; an.: S. překlad Hamleta, *Přehled* 3, 1904/05, s. 390; ● k šedesátinám: α (J. Kamper), *Politik* 27. 10. 1905; A. Klášterský, *Máj* 4, 1906/07, s. 97; V. Červinka, *Zlatá Praha* 23, 1905/06, s. 25 ●; A. Pražák: J. V. S. jako básník, *Zvon* 6, 1905/06, s. 84 a pokr.; J. Vrchlický: J. V. S. Spisy sebrané, *NL* 24. 40. 1907; V. Dresler: J. V. S., *Osvěta* 1909, s. 874, 965; ● ref. Dvě knihy veršů: A. N. (Novák), *Přehled* 8, 1909/10, s. 445; R. (V. Červinka), *Zlatá Praha* 27, 1909/10, s. 83; O. Šimek, *Novina* 3, 1909/10, s. 154; F. (F. Sekanina), *Zvon* 10, 1909/10, s. 60; -ejč- (J. Krejčí), *Naše doba* 17, 1909/10, s. 467; K. Fiala, *MR* 1909/10, sv. 22, s. 278; A. Drtil, *Stopa* 1, 1910/11, s. 23 ●; ● nekrology: V. Frída, *Máj* 10, 1911/12, s. 514; V. Dyk, *Lumír* 40, 1911/12, s. 433; F. X. Šalda, *Novina* 5, 1911/12, s. 511 → KP 9 (1954); A. Pražák, *Zlatá Praha* 29, 1911/12, s. 530; F. Sekanina, *Zvon* 12, 1911/12, s. 665; H. Pavlata a F. V. Vykoukal, *Osvěta* 1912, s. 613, 713; -er., *Lit. rozhledy* 1912, s. 113; an., *NL* 29. 6. 1912; K. (F. V. Krejčí), *PL* 30. 6. 1912; an. (J. Vodák), *Čas* 30. 6. 1912; A. N. (Novák), *NL* 2. 7. 1912 → *Myšlenky a spisovatel* (1914) ●; M. Hýsek: *Dílo J. V. S.*, *LidN* 30. 6. 1912; J. Thomayer: Několik vzpomínek na J. V. S., *Zlatá Praha* 30, 1912/13, s. 61 → *Pestré kapitoly* (1919); F. Strejček: *Studentská léta J. V. S.*, *Ruch* 1, 1912/13, s. 156 a pokr. + in J. V. S.: *Americké obrázky a jiná próza* (1914); ● ref. *Americké obrázky...: G. W. (Winter)*, *Akademie* 18, 1913/14, s. 359; ka, *Zlatá Praha* 31, 1913/14, s. 467; J. Menšík, *ČČM* 1914, s. 355; F. V. Vykoukal, *Osvěta* 1914, s. 703; M. Hýsek, *Věda česká* 1, 1914/15, s. 194 ●; A. Novák: Dvě kapitoly psané na okraji S. poezie, *Topičův sborník* 2, 1914/15, s. 167 → *Notiči pochodní* (1928); F. Strejček in *Lumírovci a jejich boje kolem roku 1880* (1915); O. Fischer: *Makbeth v Čechách*, *Naše doba* 23, 1915/16, s. 490; F. Strejček: J. V. S. a hudba, *Zlatá Praha* 33, 1915/16, s. 213; J. Baudiš: *Příspěvky ke kritice českých překladů shakespearových*, *ČMF* 5, 1915/17, s. 119 a pokr.; A. Vyskočil: *Český žák Ameriky, Národ* 1918, s. 50 a pokr. → *Básníkova cesta* (1927, s. tit. S. americká pouť) + *Český Shakespeare*, *Topičův sborník* 8, 1920/21, s. 185 + J. V. S., *Čes. revue* 1922, s. 273; J. Bartoš: J. B. Foerster a J. V. S., *Listy Hudební matice* 1922, s. 53; E. Chalupný: *Holeček a S.*, *Nár. kultura* 1923, s. 18 a 66; J. Holeček: J. V. S., in *Pero* 3 (1924, s. 53); R. Wellek: *Okleštěný Shakespeare*, *Kritika* 1924, s. 243 (k tomu polemiky: F. Chudoba, *Naše věda* 7, 1925/26, s. 161 a *RA* 2, 1926/27, s. 128; E. Saudek, *Kmen* 1, 1926/27, s. 252; R. Wellek, *Naše věda* 8, 1926/27, s. 167 a *RA* 2, 1926/27, s. 103; O. Vočadlo, *Lumír* 54, 1927/28, s. 288); A. Novák: S. drama milostné, *Lumír* 1925, s. 9 → *Notiči pochodní* (1928) + J. V. S. a Svatopluk Čech, *Lit. rozhledy* 10, 1925/26, s. 311; O. Fischer: *Král Lear v českém překladě*, *LidN* 8. 12. 1927; E. Krásnohorská in *Co přinesla léta* (1928); M. Novotný: *Listy roz-*

letité z literární kroniky (vztah S. a R. Pokorného), *Lit. rozhledy* 13, 1928/29, s. 187 (k tomu F. Borový: *Rudolf Pokorný*, tamtéž, s. 235); F. Chudoba: S. překlad Starého námořníka, sb. *Studie a vzpomínky prof. dr. Arne Novákovi k 50. narozeninám* (Vyškov 1930); F. X. Šalda: *Dva básnické osudy: J. V. S. a J. Vrchlický*, *ŠZáp* 4, 1931/32, s. 337 → *O předpokladech a povaze tvorby* (1978); J. B. Čapek: *Forma a výraz v poezii J. V. S.*, *ČNM* 1932, s. 322; F. Strejček: J. V. S. jako novinář, *Rozhledy* 1932, s. 70; A. Novák: *Winter a S.*, tamtéž, s. 73 + *Veliký lyrik*, *LidN* 28. 6. 1932; J. Hora: *Dvacet let od smrti J. V. S.*, *Čes. slovo* 28. 6. 1932 → *Poezie a život* (1959); in O. Jiráni: *Václav S.* (1934); ● k 25. výr. úmrtí: H. Jelínek, *Lumír* 63, 1936/37, s. 461; F. Dlouhán (Bulánek-D.), *Rozhledy* 1937, s. 137; A. N. (Novák), *LidN* 27. 6. 1937; K. Polák, *PL* 27. 6. 1937; J. B. Čapek, *NO* 27. 6. 1937; M. Hýsek, *Venkov* 27. 6. 1937; A. Pražák, 65. výr. zpráva *Československé akademie obchodní v Praze* (1937, i sep.) ●; A. Novák in J. V. S.: *Selské písně* (1937) + in *Ruchovci a lumírovci v bojích proti křivdě a za právo* (1938); B. Václavek in *Lidová slovesnost v českém vývoji literárním* (1940, s. 32); Z. Němeček in J. V. S.: *Americké obrázky...* (1941); V. Jiráť: S., *KM* 1942, s. 234 → (rozšíř.) *Uprostřed století* (1948) a *Portréty a studie* (1978); V. Mathesius: *Poznámky o překládání cizího blankversu a o českém verši jambickém vůbec*, *SaS* 1943, s. 150 → *Jazyk, kultura a slovesnost* (1982); A. Vyskočil: *Sládkův hrdina*, *Akord* 12, 1945/46, s. 99; K. Cvejin: *Karel Vokáč a J. V. S.*, *Kytice* 1, 1945/46, s. 47; A. Bejblík: *K Vyskočilovu vydání S. díla*, *Slovesná věda* 1, 1946/47, s. 187; J. B. Čapek: *Básník srdce, myšlenky a vůle*, *Naše doba* 52, 1945/46, s. 58 + *Sociální motivy v poezii S.*, *Doba* 1947, s. 35; A. Vyskočil: S. písně smuteční, in *Znamení u cest* (1947); J. B. Čapek: *Básnická osobnost J. V. S.*, in *Záření ducha a slova* (1948); J. Polák: J. V. S. jako básník sociální, *Slovesná věda* 3, 1949/50, s. 117, 154; O. Vočadlo: S. překlad *Shakespearových dramát*, *Věstník ČAVU* 1952, s. 46; R. Sturm: *America in the Life and Work of the Czech Poet J. V. S.*, *Harvard Slavic Studies* 2 (1954, s. 287); V. Pavlásek: J. V. S., *NŽ* 1955, s. 1065; F. Strejček: J. V. S. v *Selských písních*, *ČLit* 1956, s. 136; K. Polák: S. místo v české literatuře, *ČLit* 1957, s. 167; J. Levý in *České teorie překladu* (1957, s. 178); J. Polák: S. příspěvky v *českoamerických listech Pokrok a Slavie*, *ČLit* 1958, s. 91; L. S. Kiškin: S. zásluhy o spolupráci mezi slovanskými literaturami, *Slovanský přehled* 1962, s. 333; J. Polák: *Původní podoba S. dětské knihy Zvony a zvonky*, *ZM* 1963, s. 327; O. Vočadlo: S. umění slova, J. Levý: *O překládání shakespearovského verše a prózy*, obojí in *W. Shakespeare: Historie* 2, *Báseň* (1964); J. Polák: *Překladatelské snahy J. V. S.*, *AUP Olomouc* 19, *Philologica* 10, 1964, s. 35 + S. překlad *Mickiewiczova Konrada Wallenroda*, *Slavia* 1967, s. 129; O. Vočadlo: *Zálesák bez pistolí*, *LD* 11. 8. 1968; M. Jankovič: *Básník účinné prostoty*, in J. V. S.: *Sluncem a stínem a jiné básně* (1972); L. Stehlík in

J. V. S.: Polní cestou (1972); P. Tausk: J. V. S. fotograf, Českosl. fotografie 1973, s. 77; J. Polák: Tematický akční radius Selských písní J. V. S., sb. Na křižovatce umění (1973, s. 457) + S. cesta k Shakespeareovi, ČLit 1974, s. 439 + Básník dětství J. V. S., SPFUK Praha. Filologické studie 7, 1977, s. 77 + J. V. S. v kritice a literární vědě (1870–1977), SPFUK Praha. Filologické studie 8, 1978, s. 57; J. Nečas: Pražskými stopami J. V. S., LD 3. 11. 1978; M. Jankovič (pod jm. R. Havel): S. písňový, in J. V. S.: Radost i hoře (1980); M. Červenka: Die Semantik des Metrum im Werk von J. V. S., Wiener slawistischer Almanach 1981, s. 159; J. Polák: Charakter literární kritiky J. V. S. v jeho Lumíru (1877–1898), SPFUK Praha. Filologické studie 9, 1981, s. 37 + K redakční činnosti J. V. S. v Lumíru 1877–1898, ČLit 1981, s. 35 + Kulturněpolitická a sociální orientace S. Lumíra (1877–1898), Sešity novináře 1983, s. 111 + Nad dílem J. V. S. a Nerudovými kritikami jeho sbírek, Lit. měsíčník 1983, s. 109 → Prameny a perspektivy (1985) + S. verše v časopisech Budečská zahrada a Květy mládeže, ZM 1985, s. 147 + Uplatnění S. poezie v boji proti fašismu, ZM 1986, s. 109 + J. V. S. a mír, tamtéž, s. 491; M. Pohorský in ant. Sny o štěstí. Ruchovci a lumírovci (1986); A. Jagošová: S. překlad Miltonova Samsona Zápasníka, sb. Lit. archiv 17–18, 1982–83 (1988), s. 237; F. Všeticka: O S. a Procházkově poezii pro děti, AUP Olomouc, Facultas Paedagogica. Philologica 4. Čes. jazyk a literatura 6 (1987, s. 65) + Hlas J. V. S., in Čtyři hlasy (1989, s. 29); F. Hrdlička: Dva pohledy na Othella (J. V. S. a E. A. Saudek), Sborník Kruhu přátel čes. jazyka z roku 1987 (1988); Z. Pešat: Místo S. Lumíru v rozvoji české literatury i ve sporech 90. let, sb. Prameny české moderní kultury (1988, s. 141) → Tři podoby literární vědy (1998); J. Janáčková: Uzdy demoniům, Kalendárium, obojí in J. V. S.: Tiché hovory (1989); D. Jeřábek in ant. O národní literaturu. Z úvah a polemik doby májovců a lumírovců (1990); mě (M. Červenka) in Slovník básnických knih (1990, Jiskry na moři, Selské písně a české znělky, Sluncem a stínem, V zimním slunci); R. Šuffner: J. V. S. jako novinář v Americe, Čes. dialog 1992, č. 20; I. Slavík: Neznámé dokumenty ke S., in Propadliště paměti (1995, s. 151); J. Rambousek: Czech translations of the Ancient Mariner: What were Sládek's Errors mentioned by Josef Palivec, SPFF Brno, ř. S – anglická, č. 3. Studie in English 23, 1997, s. 173; M. C. Putna: J. V. S., in Česká katolická literatura v evropském kontextu 1848–1918 (1998, s. 611); J. Janáčková, A. Opatrný, J. Všíková in J. V. S.: Má Amerika (1998); J. Lehár: Hyperbaton v S. básních, ČLit 1999, s. 493 → Studie o sémantizaci formy (2005); M. Jankovič: Jistoty tvaru, ČLit 2000, s. 592; O. Janka in Příběhy českých cestovatelů: zapomenutých i nezapomenutelných (2001); D. Z. Chroust: J. V. S. (1845–1912) as an Interpreter and Exemple of the Czech-American Experience, Kosmas 5, č. 2 (Texas University 2002, s. 27); J. Polák: Modlitba J. V. S. ze dne 12. 12. 1909 a zamýšlení nad jeho náboženskou

poezií, ČLit 2002, s. 541; M. Jankovič, M. Chlábková in J. V. S.: Básně 1 (2004), 2 (2004), 3 (2005); Z. Stříbrný in Proud času. Stati o Shakespeareovi (2005).

zp

František Sláma

* 3. 11. 1850 *Chotěboř*
† 25. 4. 1917 *Brno*

Autor historických a národopisných próz, žánrových obrázků pro lid a vlastivědných a kulturněhistorických prací spjatých především s dějinami i soudobým životem českého a pruského Slezska; publicista a propagátor česko-slovenských vztahů.

Zpočátku se podepisoval i František Ladislav Sláma a Fr. L. Sláma, ojedinele Fraňo Sláma. – Vyrůstal v rodině soukeníka a obchodníka: jeho vzdáleným příbuzným byl literární historik A. Rybička. Po základní škole v rodišti začal 1861 studovat gymnázium v Něm. (Havl.) Brodě, odkud 1866 přešel na soukromé gymnázium F. Čupra do Prahy, kde se 1868–69 podílel na vydávání dvojazyčného časopisu pro Čechy a Slováky Praha. Protože maturitu nemohl skládat na neveřejné škole a též z obav před politickou perzekucí za styky s radikální mládeží vystupující proti vídeňské vládě, opustil na jaře 1869 Čechy a přes Vídeň odešel do Bratislavy, kde t. r. maturoval na německém evangelickém lyceu. 1869–74 studoval práva na univerzitě v Budapešti, ukončil je 1877 doktorátem na nově založené univerzitě v Záhřebu. V Budapešti se účastnil spolkového a kulturního života české a slovenské menšiny (Čes. beseda, Československý zpěvácký spolek, První českosl. dělnický spolek); 1869–72 autorsky a redakčně spolupracoval se Slovenskými novinami, tiskovým orgánem liberálního křídla slovenského národního hnutí (Nová škola), od 1871 byl dopisovatelem pražských Nár. listů, od 1874 pracoval také jako tajemník pojišťovny Slovenia, 1876 krátce i jako zástupce budapeštské filiálky První čes. společnosti pojišťovavic. Z Budapešti si hojně dopisoval s J. V. Fričem. Od 1877 působil jako soudní úředník, nejprve v Petrinji v Chorvatsku, od 1879 v Olomouci a v Uherském Hradišti, po složení soudcovských zkoušek (1880) v Třebíči, od 1882 v Těšíně, od 1887 v Opavě, kde se 1890 oženil, 1897–1912, kdy odešel do důchodu, působil jako soudní a nakonec jako vrchní rada zemské-